

BERNARD JANEČEK, RODÁK Z BOROHRÁDKU - JEDEN Z DUCHOVNÍCH VŮDCŮ SLOVENSKÉHO POVSTÁNÍ V LETECH 1848-1849

Jaroslav Červinka

Na sklonku čtyřicátých let 19. století dozrála v několika evropských zemích revoluce, která zasadila rozhodující údery přežilému feudálnímu zřízení. Radikalizace širokých lidových vrstev, vyvolaná mezinárodní hospodářskou krizí předchozích let, způsobila, že revoluční hnutí vzplanulo rychle za sebou v několika zemích západní a střední Evropy. Výbuch revoluce urychlila neúroda. V březnu 1848 zasáhla revoluční vlna i země habsburské monarchie.

Pod dojmem zpráv o vítězství francouzské únorové revoluce se sešlo 11. března 1848 v Praze veřejné lidové shromáždění a usneslo se na řadě požadavků, jež měly být předloženy císaři. Mnohem důrazněji vystoupilo s revolučními požadavky obyvatelstvo rakouských a uherských zemí. Ozbrojený vídeňský lid si mohutnými demonstracemi vymohl propuštění nenáviděného knížete Metternicha z nejvyššího vládního úřadu říšského kancléře. Císař byl donucen zrušit cenzuru a slíbit, že absolutistické zřízení bude nahrazeno zřízením ústavním. Za několik dní si revoluční hnutí v Uhersku pod vedením Lajosse Kossutha vymohlo samostatnou vládu, jež měla být téměř nezávislá na Vídni. Pod tlakem revolučních událostí se uherský sněm, zasedající v Bratislavě, 18. března 1848 usnesl zrušit poddanství v Uhrách.

Tyto první úspěchy povzbudily v Čechách i na Slovensku lidové vrstvy k smělejšímu boji za sociální, národnostní i politické požadavy.

Na celkový směr české a slovenské politiky v revoluci měly silný vliv i hluboké národnostní rozpory v zemích střední Evropy. Rozmach velkoněmeckého i maďarského nacionalismu se stal vážnou hrozbou všem porobeným národům habsburské monarchie, mezi nimiž měli Slované většinu. Postupně se dostávali představitelé české a slovenské politiky do hlubokých rozporů s obdobným německým a maďarským hnutím, neboť revoluce nebyla schopná řešit národnostní problémy na základě důsledné rovnoprávnosti. V boji proti hrozbě národnostního útlaku hledali čeští a slovenští politikové východisko ve společném postupu s ostanními utlačovanými slovanskými národy habsburské monarchie.

Součástí revoluce bylo slovenské povstání v letech 1848-49. Bylo to první ozbrojené vystoupení Slováků v ještě feudálním Uhersku ve vztahu k revolučním pohybům jiných národů, s cílem likvidovat feudalismus, zabezpečit konstituci a rovnoprávnost národů, vybojovat a prosadit ideu národního sebeurčení, národní politické správy a dalších atributů národní nezávislosti.

Jedním z významných vojenských vůdců tohoto povstání byl Bernard Janeček, rodák z Borohrádku. Tak jako revoluce přešla přes rozličné vývojové etapy, v Janečkově činnosti se odrazily jeho složité vztahy v revoluci. Ačkoliv prožil dvě třetiny života v rodném kraji, existuje v české historiografii jen několik okrajových poznámek o jeho revoluční činnosti. Značné místo mu věnovali slovenští historici, což souvisí s Janečkovou činností v tehdejších Uhrách, na Slovensku, v některých českých a moravských městech a ve Vídni.

Bernard Janeček se narodil 24. listopadu 1814 v Borohrádku v rodině obchodníka a hostinského Františka Janečka a jeho manželky Františky, rozené Ehlové.^{1/} Po vychození obecné školy začal studovat na gymnáziu v Rychnově nad Kněžnou. Ačkoliv na střední školu nastoupil až ve věku 12 let, v studiu se mu nedařilo. V prvním ročníku propadl v pololetí a na konci školského roku se všech předmětů a studia zanechal. Jako autodidakt se věnoval studiu lesnictví.

V roce 1831 se odstěhoval do Uher, kde zamýšlel pracovat jako lesník, ale nedostal místo. Aby ho našel a také pro vlastní potěšení cestoval dva roky po Uhrách, Sedmíhradsku, Bukovině a Valašsku. Finančně ho podporoval otec, který si v Rychnově n. Kn. zařídil obchod s rybami. Asi rok pobýval u rodičů a potom znovu odešel přes Rakousko a Štýrsko do Pešti.^{2/} Později se zaměstnal u statkáře na maďarské venkově, ale po sedmi měsících onemocněl a roku 1837 se vrátil k rodičům.

Uhry ho ale stále lákaly. Na jaře 1838 tam odešel potřetí a vystřídal několik povolání: pracoval jako strojník v německém divadle, jako inspektor arény, měl na starosti čištění a údržbu ulic v Pešti a byl překupníkem koní. V Pešti se domestikoval, postavil si dům a pozval k sobě tři sestry. Jeho tehdejší známí ho charakterizovali jako člověka, málo zasáhnutého teoretickým vzděláním (jeho předností bylo ovládnutí několika jazyků), ovlivňovaného rozličnými podněty, ale nikoliv primitivně, plného mnohými aktivitami, vždy hledajícího vhodné prostředí pro výbojnou činnost se silným slovanským cítěním. Proto se také aktivně zúčastňoval života v pešťanském slovanském kasině, kde se v letech 1845-46 blíže seznámil s některými mladými slovanskými intelektuály. Mezi ně patřil zjména Š. M. Daxner^{3/}, J. M. Hurban^{4/} a L. Štúr^{5/}, kteří většinou v Pešti studovali. Tato mládež vedla liberální řeči o politice, o potřebě ústavy a předvídalí revoluci. Janeček mezi nimi získal pověst polského emisaře a dokonce komunistického agitátora. O sobě vyhlásoval, že je zástupcem společnosti pro vystěhování do Ameriky a v snaze žít v demokratickém systému se podle některých indicií připravoval na odjezd.

Na sklonku roku 1847 odjel Janeček do Čech, aby si vyzvedl dědictví po babičce a na jaře 1848 se vrátil přes Vídeň a Bratislavu do Pešti. V Bratislavě právě zasedal uherský sněm a Janeček se setkal s Hurbanem a Štúrem. Když vypukly ve Vídni nepokoje, bylo zřejmé, že do víru revoluce se dostanou i Slováci. Proto se Štúr, Hurban a Janeček radili, jak by se daly hájit slovenské zájmy. Štúr byl již ve spojení se Srby, o nichž předpokládal, že slovenským politikům pomohou získat finanční prostředky při organizování dobrovolníků do boje proti Vídni i Maďarům.

Když vypukly boje mezi srbskými povstalci a uherským vojskem, Janeček už byl v Pešti. Ačkoliv se jich nezúčastnil, hrozilo mu vězení a proto odjel do Bratislavy, ale slovenští vůdci ji mezitím z obav před zatknutím opustili. Proto se Janeček za nimi vypravil do Prahy, kde se měl sejít Slovanský sjezd. Když byl Slovanský sjezd přerušena povstáním pražského lidu, Janeček se aktivně zúčastnil bojů na barikádách. Jeho odvaha a statečnost vzbudily velký obdiv u J. V. Friče^{6/} a F. A. Zacha^{7/}, že ho perspektivně určil za vojenského vůdce slovenského povstání a ustanovil ho na konkrétní vedoucí velitelské místo.

Když A. Windischgrätz^{8/} rakouský vojenský velitel v Čechách krvavě potlačil pražské červnové povstání, přenesli Hurban, Štúr, Zach a Janeček svoje sídlo do Vídně a začali s přípravami ozbrojeného povstání. Štúr, Hurban a Zach odjeli do Záhřebu získat finanční pomoc od Chorvatů a Srbů. Konkrétní přípravy ve Vídni

svěřili M. Hodžovi^{9/}, B. Bloudkovi^{10/}, kterého Štúr výslovně povolal z Prahy a B. Janečkovi. Ti zřídili ústředí pro nábor dobrovolníků pro samostatný slovenský sbor. Někteří spolubojovníci B. Janečka považovali jeho úlohu za partikulární. Dobrovolníky získával jako do cizinecké legie. Zájemce neinformoval plně o cílech výpravy. Zjednodušeným způsobem měl každý získaný dobrovolník za úlohu získat deset dalších. Neexistoval výběr, nebrala se do úvahy minulost, národnost, ani zaměstnání, nebyly zjišťovány sympatie pro národní slovenké věci a část dobrovolníků byla německé národnosti. U zájemců stačila chuť zúčastnit se tažení a tak mnohým šlo jen o žold a nikoliv o boj za svobodu Slováků. Řetězový nábor znamenal pro některé azyl z nezaměstnanosti a naději na zlepšení bídného sociálního postavení.

Když finanční pomoc ze Záhřebu nepřicházela a slovenští vůdcové se tam zdrželi koordinací protimaďarských plánů Slováků s plány bána Jelačiče^{11/}, vypravil se Janeček dvakrát do Záhřebu urgovat finance. Tehdy se mezi povstalci začaly projevovat první rozpory. Janeček patřil mezi kritiky Štúra, kterým se jevil odtrhnutý od života a málo zkušený.

Po získání peněz se situace uklidnila a v průběhu srpna 1848 se Janeček a Bloudek, hlavní vojenský organizátoři povstání vydali na průzkumnou cestu po Slovensku, aby konečné rozhodnutí o ozbrojené akci podepřeli i z vojensko-strategického hlediska. Přešli celé Slovensko, všude navazovali osobní styk s národně uvědomělými Slováky a agitovali je za podporu ozbrojeného povstání. Po shromáždění všech odbojových představitelů ve Vídni bylo rozhodnuto s konečnou platností, že dobrovolníci proniknou na Slovensko z moravské strany a za první manévrovací oblast byla stanovena Myjava s okolím. Tato oblast nebyla stanovena náhodně. Lid zde byl sociálně a národnostně nejuvědomělejší a významnou úlohu zde sehrál v minulosti J. M. Hurban, jako hlavní organizátor národního života, mezi obyvatelstvem oblíbený. Byla zde i velká hustota osídlení (Myjava 10 000 obyvatelů, Brezová pod Bradlom 7 000, Stará Turá 7 000, Vrbovce 5 000, Senica nad Myjavou 2 800), takže zde byla možnost další mobilizace místního obyvatelstva i zásobování. Vídeňské vládě byly přípravy na slovenskou výpravu známé, ale předběžně zachovala vůči ní neutrální postoj.

Pro zabezpečení základních předpokladů pro úspěch vynořila se potřeba vytvořit ústřední národně-politický a vojenský orgán a proto slovenští činitelé vytvořili ve Vídni 16. září Slovenskou národní radu, ve které hlavní politické vedení měli Štúr, Hurban a Hodža a vojenské, čeští velitelé Bloudek, jako vrchní velitel, Janeček jako jeho zástupce a Zach, jako velitel štábu. Bylo určitým nedostatkem, že vojenské vzdělání měl jen nejmladší Bloudek; Zach původně právník měl s vojenstvím jen to společné, že do revoluce překládal německé vojenské plány a studoval vojenskou literaturu, zejména o dělostřelectvu.

Dne 17. září 1848 se účastníci vojenské výpravy v počtě asi 600 mužů shromáždili ve vídeňském Pratru a večer odjeli (ne všichni) z nádraží ve Floridsdorfu. Kolem půlnoci dorazili po tehdejší Severní dráze přes Břeclav do železniční stanice Bzenec - Moravský Písek. Přijeli bez zbraní, jako dělníci a cestu absolvovali bez problémů. V Bzenci se k výpravě připojilo asi 150 dobrovolníků z Prahy a Brna, čím se počet stabilizoval na cca 500 mužů, většinou české a slovenské národnosti. Místní úřady nekladly účastníkům výpravy žádné překážky a tak se vydali na moravsko-slovenské hranice. V čele pochodového proudu, zpívajícího bojové písně a za zvuku vojenských bubnů jeli na koních Bloudek, Janeček a Zach. Teprve na hranicích za Velkou nad Veličkou, dostali dobrovolníci zbraně

a výstroj, byli rozděleni do osmi setnin, seznámeni s cílem celé akce a s velitelským sborem. Ještě před překročením hranice 18. září u Vrbovců promluvili k shromáždění funkcionáři Slovenské národní rady Štúr a Hurban. Oba připomínali staré časy Velkomoravské říše, kdy mezi Moravou a Slovenskem nebyla hranice, ale byla to společná vlast. Zdůrazňovali, že nadcházející boj se bude vést v zájmu svrhnutí maďarské poroby. Štúr se dotkl i další společné historické tradice a připomenul Jana Jiskru z Brandýsa a jeho bratříky. O členech velitelského sboru Bloudkovi, Janečkovi a Zachovi Štúr přesvědčivě vyhlásil, že jsou odhodláni prolít krev za slovenský národ. Příslušníci sboru před národním praporem složili vojenskou přísahu, kterou se zavázali k věrnosti Slovenské národní radě, k poslušnosti vojenských velitelů a k hrdinskému boji za osvobození Slovenska.

Základem bojových operací se stala Myjava, kde povstalci odzbrojili maďarskou posádku, získali velké množství výzbroje, obsadili ji bez boje a 19. září 1948 tam vyhlásili ustanovení Slovenské národní rady. Ta jménem slovenského národa odřekla poslušnost maďarské vládě, vyhlásila samostatnost slovenského národa a vyhlásila se za nejvyšší národní orgán v zápase o národní osvobození. Členové SNR přikročili k organizování osvobozeného území a k náboru dalších dobrovolníků z místního obyvatelstva. Organizátorům se podařilo zmobilizovat asi 6 000 dobrovolníků, zejména malých zemědělců a bezzemků. Bohatí rolníci, měšťanstvo a většina inteligence se chovali zdrženlivě a státní úředníci a zejména pomadařštění Slováci byli od začátku proti povstání. Maďarská propaganda obratně využívala i konfesionální rozdíly u Slováků a také další příčiny znemožňovaly rozšířit základnu povstání a tak jeho vojenské akce nepřekročily lokální charakter.

V následujících dvou dnech výprava svedla několik úspěšných šarvátek s maďarskou gardou, ale také s jednotkami rakouského císařského vojska. Tento odpor rakouského vojska vyvolal značné zklamání, neboť velitelé dobrovolníků předpokládali neutralitu. Po třech dnech zbytečného otálení v Brezové pod Bradlom vyrazila výprava 26. září proti Senici nad Myjavou, ale dobýt se jí nepodařilo. Jako snaha o nápravu tohoto núspechu vyzněl útok povstalců 27. září na Starou Turou, kterou dobyli celkem lehce, ale za cenu vypálení. Bylo to Pyrrhovo vítězství. Okolo osvobozeného území se už začal stahovat kruh maďarských gardistů i císařského vojska. Část místních dobrovolníků hledala východisko v dezerci, počet dobrovolníků klesal a morálku narušovaly vnitřní spory ve vedení.

Janeček, který byl velitelem nad rolnickými setninami, zmobilizovanými v kraji, se aktivně zúčastnil všech bojů - na Myjavě, v Brezové p. B., nešťastné bitvy v Senici n. M. i útoku na Starou Turou. Ve všech střetnutích se osobně vyznamenal. Jeho energické velení nad bojovníky vyvolalo obdiv u místních obyvatelů a na Brezové p. B. vznikl pojem druhý Žižka. Toto označení proniklo do zpravodajských relací maďarské armády. Janeček se podpisoval Janeček, zvaný Žižka. K tomuto dobovému označování přispěly Janečkovy demokratické sklony, ale především odvaha a smělost v boji. Srdečná povaha mu získala sympatie lidu. Na druhé straně jeho popularita živila u něho tužbu po větší samostatnosti. To zhoršovalo jeho vztahy k dalším vojenským velitelům Zachovi a Bloudkovi. Zejména Zach varoval před Janečkovou zdánlivou rázností, která často hraničila s nerozvážností a vytýkal mu i neposlušnost. Zachovi i Bloudkovi ovšem chyběl kontakt s denním životem. S prostými bojovníky téměř vůbec nepřicházeli do

styku a proto je lidé většinou ani osobně neznali. Janeček měl od začátku neskrývané záporné stanovisko k vídeňské vládě a Zacha a Bloudka, jako původně rakouské důstojníky, považoval za představitele této vlády. Lid vždy plně nechápal vysoké koncepce SNR a proto se lidový Janeček mohl stát hrdinou dne.

Po dobytí Staré Turé Janeček se Zachem - i když se nejednou rozcházeli v názorech na určité taktické otázky - byli jednotni na ofenzivní postup dobrovolnického sboru směrem na Nové Město n. V., Trenčín a Nitru, jak bylo v původním plánu, ale Hurban a Bloudek navrhovali ústup na Moravu, aby byli dobrovolníci neslovanského původu uchráněni před nebezpečím zmasakrování maďarskými jednotkami a navrhovali přípravu nového tažení. Po vzrušené debatě štábních velitelů bylo rozhodnuto ustoupit a tak ve dnech 28. - 29. září 1848 došlo před přesilou maďarských a císařských jednotek k přesunu na Moravu. Janeček při tomto ústupu velel zadnímu voji povstalců. Zbytky slovenské vojenské výpravy byly na Moravě napadnuté a odzbrojené císařským vojskem. Vůdcům výpravy se podařilo uniknout do bezpečí.

Janeček žil od 30. září ve Vídni. Právě tehdy se tam zkomplikovala situace. Dne 6. října 1848 se roznesly zprávy, že vláda vyše proti Maďarům vojsko, ve Vídni vznikly nepokoje, při nichž byl zavražděn ministr války Latour, velká část českých poslanců uprchla z Vídně, město opustil i císařský dvůr a odešel do pevné Olomouce, resp. do Kroměříže. Tyto události odvrátily myšlenky vůdců povstání jiným směrem.

Neúspěch slovenské zářijové výpravy měl více příčin. Vyplývaly z vlastních nedostatků povstalců (nedostatek vojenské přípravy, výbroje a výstroje, ale i disciplíny, většina nedostatečně vycvičených nováčků, přílišná taktizování a váhavost vůdců, svázanost s loajalitou k Vídni a pod.), ale především velmi složitými a nepříznivými okolnostmi, z kterých zvláště důležitý byl reakční postoj rakouské vlády. Charakter lidového povstání vzbuzoval při vídeňském dvoře obavy a nepřízeň, zejména s nazrávající revolucí ve Vídni. Obzvláště tvrdé stanovisko zaujala maďarská vláda. Vyhlásila stanné právo, několik účastníků povstání dala uvěznit a dokonce popravit.

Představitelé SNR vydali v říjnu 1848 dokument pod názvem „Co kazí Slováky“, který podepsali všichni členové SNR. Signatáři dokumentu viděli příčiny neúspěchu povstání v náboženské nesnášenlivosti, v slabém národním uvědomění, v bídě a zaostalosti lidu. Současně se začali připravovat na další odpor. Protože maďarské úřady na ně vydaly zatykače pro vlastizradu, odjeli Hurban, Štúr, Hodža a Janeček do Prahy, neboť ani ve Vídni se necítili bezpečně (na Janečkovu dopadení byla vypsána odměna 300 zlatých).

Cestou do Prahy se Janeček zastavil v rodném kraji. Ve Slatině nad Zdobnicí si uložil u příbuzných některé osobní věci a finanční hotovost (policijní orgány, které ho sledovaly, uvádějí 1 000 zlatých). Tato návštěva mu mohla být osudná. Jeho slovenský kroj upoutal všeobecnou pozornost a v ovzduší naplněném nervozitou a policejním špiclováním se o Janečkovi začaly šířit rozličné pověsti. Zejména schůzky Janečka se známými rolníky zveličila šeptanda v záměry fantastických rozměrů. V období strachu, kdy vláda i habsburský dvůr se zdržovali na Moravě, poštvali knížecí úředníci na Janečka krajského hradeckého hejtmána Procházku, který dal pokyn zvláštní komisi, aby Janečka zadržela, neboť místní národní garda s Janečkem sympatizovala. Komise kladla Janečkovi za vinu, že se v noci schází s rolníky, hostí je pivem a kořalkou, agituje je do revoluce, při čemž údajně tvrdí, že všech problémů se zbaví, pobijou-li pány a úředníky. Tak Janeček

získal u postrašené šlechty, panských úředníků a velkých sedláků pověst revolučního emisara, ale nic mu nebylo dokázáno. Jeho činnost ale byla v budoucnosti policejními orgány systematicky sledována.

V období příprav na další ozbrojený odpor se zkomplikovaly vztahy mezi vůdci povstání. Zatím co Štúr, Hurban a vojeňší velitelé Bloudek a Zach zdůrazňovali nutnost pokračovat ve spojenectví s Vídní v boji proti Maďarům, Hodža, Janeček a někteří další, spolupráci s habsburským dvorem posuzovali skepticky a postupně přestávali věřit Vídni. Povzbudivou při jednání v Praze byla zpráva zpravodajského důstojníka od bána Jelačiče, že nařídil svému generálovi B. Šimuničovi^{12/}, aby podporoval slovenské povstalce a dodal jim zbraně. Také český demokratický spolek Slovanská lípa se rozhodl přispět na výzbroj oběma skupinám povstalců.

Dopis od bána Jelačiče použil Janeček na rokování se Šimuničem, ale ten se zachoval kompromisně: jestliže Janeček žádá o přímou podporu, má znovu shromáždit rozptýlené slovenské bojovníky z prvního povstání, ale současně ho odkázal na další jednání přímo s A. Windischgrätzem. Proto Janeček v polovině listopadu za ním odešel do Vídně a teprve tehdy Windischgrätz nařídil Šimuničovi, aby slovenskému sboru opatřil zbraně. Současně vyšla ve vídeňských novinách výzva, aby se dobrovolníci shromažďovali v Senici n. M. Neúnavný Janeček odjel do Olomouce, aby tam převzal zbraně. A okamžitě na Hodžův pokyn znovu do Vídně, kde 7. prosince 1848 dostal od Windischgrätze plnou moc, aby organizoval slovenskou domobranu a postupoval s ní v koloně vedené generálem Šimuničem. Dobrovolníci z Čech a Moravy se soustřeďovali v Uheriském Hradišti a Hodoníně, kde je přijímal Janečkův pobočník A. J. Čípek.^{13/} Začátkem prosince se skupina přesunula na slovenské území na Myjavu a do Vrbovců. Organizování sboru cestou verbování i cestou odvodů probíhalo rychle: ještě 19. prosince 1848 měl jen 16 důstojníků a 164 vojáků, ale již 24. prosince už 500 mužů a začátkem roku 1849 už 1 300 mužů.

Nedostatek výzbroje a výstroje i zásobovací problémy provázely výstavbu Janečkova sboru od začátku. Císařské vojsko neplnilo sliby a to zmenšovalo bojové možnosti sboru. Windischgrätzova plná moc se ukazovala jako příliš všeobecná. Na druhé straně Janeček občas vybočoval z hranice vojenské organizace, zejména při rekvizicích u obchodníků a překupníků. Podvelitelé měli dost samostatnosti na úkor vojenské disciplíny. Janeček zavedl v kraji okolo Myjavy jakýsi druh osobní diktatury, ale mezi lidem byl - stejně jako při první výpravě - neustále velmi populární.

Začátkem ledna 1849 byl Janečkův sbor poslán jako posila k obléhání pevnosti Leopoldov, kterou drželo maďarské vojsko. Současně slovenští dobrovolníci vykonávali hlídkovou a výzvědnou službu po obou stranách Váhu až k Trenčínu. Po kapitulaci Leopoldova 2. února 1849 pokládal Šimunič Janečkův sbor za zbytečný a stížnostmi na Janečka nepřímou navrhl Windischgrätzovi, aby slovenský sbor rozpustil. Janeček měl i v minulosti odpor k autoritám císařské armády, někdy sklon k anarchizmu a postupně i výhrady k politické orientaci představitelů slovenského hnutí na kontrarevoluční vídeňskou vládu. Jeho staré plány proniknout na střední Slovensko a tam rozvinout národně - osvobozovací boj odmítli ostatní představitelé SNR i nadřazení císařští velitelé, s kterými měl neustálé rozpory. Vídeňská vláda, která spoléhala na úspěchy císařského vojska v Uhrách už slovenské dobrovolníky nepotřebovala. Intervencí zasáhl Hodža, ale u Šimuniče dosáhl jen to, že sbor nebude rozpuštěn, ale zůstane v sestavě

Šinumičovy armády, ale Janeček se měl vzdát sám velení sboru. Ten reagoval na neustálé intriky vysokých císařských důstojníků tak, že 24. února 1849 dočasně odevzdal velení sboru J. Franciscimu.^{14/} Oficiálně zdůvodnil svoji abdikaci oční nemocí a nutností se léčit. Od jara 1849 se již jen věnoval aktivitě při obstarávání finančních prostředků pro slovenské dobrovolníky.

Ještě v průběhu intrik vojenských hodnostářů proti Janečkovi zorganizoval za účasti místních představitelů na Myjavě stížnost Slováků proti politice vídeňské vlády při obsazování vedoucích míst na Slovensku příslušníky konzervativní maďarské šlechty, která bránila vzniku slovenské samosprávy a vyzbrojování dobrovolníků. V únoru 1849 odjeli B. Janeček a Š. M. Daxner do Kroměříže, kde zasedal říšský sněm. Tam odevzdali prostřednictvím klubu slovenských poslanců pamětní spis o stížnosti proti postupu rakouské vlády na Slovensku a proti maďarofilské politice královských komisařů, které se neshodovaly se sliby panovníka a rakouské vlády a které v otázkách národnosti rovnoprávnosti vyhlášovaly. Současně požádali české a slovenské poslance o rozhodný zásah ve vládě. Celou tuto akci dohodli s vedoucími představiteli českého politického tábora, s kterými předtím rokoval v Praze Hodža.

Začátkem března 1849 odejel Janeček do Prahy, aby získal u spolku Česká lípa finanční prostředky pro dobrovolnický sbor. Na cestě do Prahy se zastavil v Ústí n. O., kde byl - jako obvykle - sledován. Podle hlášení policijního agenta v hostinci u nádraží se správal korektně až státotvorně, nerozšiřoval tam žádné pobuřující zprávy, nemluvil proti císařskému dvoru, vládě a jejím orgánům, ani slovem neagitoval pro revoluční kruhy, ale naopak rozprávěl v souladu s vládní politikou. Do Ústí n. O. přijel jen při příležitosti krátké zastávky u příbuzných ve Slatině n. Zd.

Janečkova cesta do Prahy nesplnila hlavní účel. Pokladna ve Slovanské lípě byla téměř prázdná a její funkcionáři vyhlásili, že žádost o podporu musí nést podpisy všech důstojníků dobrovolnického sboru. Cesta ale přinesla osobně pro Janečka dalekosáhlé důsledky. Janeček se v Praze zblížil s E. Arnoldem.^{15/} Pod Arnoldovým vlivem se Janečkovy revoluční, demokratické a státoprávní názory postupně začaly měnit na jinou politickou koncepci, než na které dosud spolupracoval se slovenskými politiky. Dal se získat pro myšlenku povstání Čechů, Slováků a jiných Slovanů s Maďary proti Vídni. Kontakty šly od ruského revolucionáře M. A. Bakunina^{16/}, který byl ve spojení s E. Arnoldem a byl podrobně informován o revoluční činnosti Štúra, Hurbana a Bloudka. Sám Arnold měl určité pochybnosti o zdatu povstání. Podle jeho názoru bylo potřebné čekat, až Maďaři rozhodně zvítězí a Janeček, který už dříve sympatizoval s Maďary, bude moci v čele slovenských dobrovolníků vpadnout přes Moravu do Čech. I když těmto představám nechyběla črta fantastické dobrodružnosti, je jisté, že Janeček odjížděl z Prahy s přesvědčením o nutnosti začít připravovat dohodu s Maďary.

Po návratu na Slovensko, kde důstojníci připravili a podepsali novou žádost Slovanské lípě, začal se Janeček připravovat na další cestu do Prahy a k příbuzným ve východních Čechách, avizoval svůj příjezd v polovině března. A znovu, jako na podzim 1848 se začaly mezi lidem šířit romantické a fantastické zprávy. Mezi nimi dominovala pověst, že přitáhne se sborem 20 000 mužů, kteří potáhnou proti zámkům, šlechtě a veřejným úřadům.

Dne 10. března 1849 přijel Janeček s několika slovenskými důstojníky do Ústí n. O., odkud odjel do Slatiny n. Zd., ale ještě v noci byl zatčen na základě rozkazu panského justiciára a předveden do Žamberka. Důvodem byly pověsti o Janeč-

kově ilegální činnosti, ale formálně byl zadržen podle předpisů o cizincích. Janeček se prokázal plnou mocí od Windischgrätze i pasem, uvedl podle pravdy, že cestuje do Prahy pro peníze od Slovanské lípy a že činí úřady zodpovědnými za zdržení, nebude-li do 16. března s financemi u sboru. Proto ho ihned eskortovali do Hradce Králové, kde byl komisař krajského úřadu překvapen Windischgrätzovou plnou mocí, vystavil Janečkovi pas do Prahy, jako přítel mu poradil, aby zůstal ve funkci, ale pro jistotu oznámil záležitost guberniu do Prahy.

Janeček vybral 14. března finanční podporu v Slovanské lípě a ihned se vydal na zpáteční cestu. Noc ze 14. na 15. března 1849 strávil v Chočni se svými přáteli ze Žamberka, které informoval o událostech v Uhrách a o zlém postavení Slováků. Ráno odjel přes Vamberk a Německou Rybnou (na obou místech ho vítala hudba) do Žamberka, kde byl přijat podle policejního hlášení s velkou pompou v hostinci místního velitele národní gardy. Janeček, oblečený do myjavského kroje, opásaný šavlí, kterého představili jako Žižku II. zanechal velký dojem u mnoha účastníků. V krátkém projevu vyjádřil sympatie s vůdcem maďarské revoluce L. Kossuthem.^{17/} Po půlnoci odjel do Slatiny n. Zd., kde byl také přivítán s obrovským nadšením, kde se zdržel i přes den a odjel na nocleh do Ústí n. O. Odtud odjel na Myjavu, rozdělil podpory a vyplatil důstojníky, které poslal obléhat pevnost Komárno.

Když Janeček po návratu na Slovensko zjistil, že Hurban a Štúr jsou v Olomouci, vydal se za nimi a přemlouval je, aby se zřekli spojenectví s císařskou Vídni a jejím vojskem a ke spojenectví s Kossuthem. Byl ale odmítnut, zejména Hurbanem, neboť to bylo v rozporu s plány Slovenské národní rady. V důsledku slovensko-maďarského nepřátelství Janečkova prestiž na Slovensku prudce opadávala a v Čechách úřady bedlivě sledovaly jeho politickou aktivitu. Koncem března Windischgrätz na dotaz českého místodržitele o možnosti Janečkova uplatnění v krátkosti uvedl, že slovenští dobrovolníci podléhají Šimuničovi, že se Janeček podle názoru Šimuniče za velitele nehodí a že se už delší čas u jednotek nezdržuje. Současně nabádá, aby nebyl spouštěn z očí, protože v minulosti byl ve spojení se Štúrem, Hurbanem a špatně smýšlející částí slovenského obyvatelstva. Na druhé straně krajský hejtman v Olomouci podával o Janečkovi dobré referenze. Uváděl, že v Praze se dobře choval i to, že v Olomouci měl setkání se Štúrem a Hurbanem, i když o předmětu jednání mu nic nebylo známé.

Mezitím někteří rakouští důstojníci zahájili závěrečnou etapu likvidace vojenského postavení Janečka jako velitele sboru slovenských dobrovolníků. Už koncem března 1849 přišel první úder ze Slovenska. Velitel bratislavského vojenského distriktu vydal na Janečka zatykač pro údajné vydírání a násilné odcizení soukromého majetku, kterého se měl dopustit v některých obcích západního Slovenska. Zatykač postoupil moravskému guvernérovi s odůvodněním, že Janeček ušel z Myjavy do Olomouce.

Janeček nic netušil o těchto intrikách a odejel z Olomouce za bratrem do Haliče, strávil tam asi tři týdny a na hejtmanství v Bochnii vyřizoval stavební povolení na mlýn. V důsledku nepříznivých zpráv ze slovenského bojiště hledal kontakty s B. Bloudkem, kterého našel nemocného v Těšíně. Bloudek naléhal na Janečka, aby jako zkušený velitel znovu převzal velení nad slovenskými dobrovolníky, ale současně mu oznámil, že je od Šimuniče proskřibovaný. Za takových okolností nemohl Janeček převzít velení a rozhodl se vypátrat, proč upadl v nemilost. Přes Myjavu odejel do Vídně, kde se začátkem května 1849 sešel

s Hurbanem, Štúrem i Hodžou a několika důstojníky dobrovolnického sboru a všichni ho přesvědčovali, aby převzal velení. V tomto smyslu ho přemlouval i H. Lewartowski.^{18/} Janeček předběžně souhlasil, ale nejdříve chtěl shromáždit rozptýlené mužstvo. Když zjistil, že asi 50 jeho bývalých vojáků odešlo do Čech, rozhodl se odjet za nimi a získat je zpět do sboru.

Ale dny svobody B. Janečka byly sečteny. Jeho nepřátelé v rakouské armádě i na civilních úřadech si uvědomovali, že přestupky vojenského charakteru, kterých se měl dopustit, nebyly trestné a tak Janečkovu aktivitu překvalifikovali na politickou činnost. V květnu 1849, právě ve dnech, kdy Janeček pobýval u sestřenic v Bohousově n. O., dostalo ministerstvo vnitra ve Vídni zprávu, že v Ústí n. O. vznikl tajný výbor pro styk s Kossuthem, že jeho předsedou je továrník Schlessinger a členem výboru že je i Janeček. Pravdou bylo jen to, že Janeček se znal se Schlessingerem a několikrát ho navštívil. Ostatní - to byla jen fantazie, resp. policejní provokace. V noci ze 17. na 18. května 1849 Janečka zatkli, umístili ho do vazby v Litomyšli, odkud ho eskortovali na pevnostní velitelství v Hradci Králové. Při předběžné výpovědi vyhlásil, že byl v Praze vyhledat některé občany, kteří u něho kdysi sloužili. Našel jen čtyři, agitoval je k návratu, ale neuspěl a vrátil se na Slovensko.

Nastalo několikaleté vězení B. Janečka. Ve dnech 4. - 6. června byl vyslýchán u posádkového auditora v Hradci Králové a 16. července 1849 ho převezli k vojenskému soudu do Bratislavy, kde zůstal ve vazbě až do 2. ledna 1850 (mezitím v listopadu 1849 byl definitivně rozpuštěný slovenský dobrovolnický sbor).

Dne 4. ledna 1850 převezli Janečka do vazby vyšetřujícího komisaře v Praze. Obžalovací spis vinil Janečka, že zrekvíroval plátno a kůži některým občanům na Myjavě v zimě 1848 a že židovskému obchodníkovi Pollitzerovi z Brezové p. B. povstalecké vojsko pro podezření ze špionáže pro maďarské vojsko zkonfiskovalo v únoru 1849 částku 400 zlatých. Z vážnější, politické oblasti obvinili Janečka ze špionáže, že se v roce 1847 zúčastňoval na poradách kroužku v Pešti, kde se připravovala revoluce, účast na svatodušních bouřích v Praze a bojů na barikádách, aktivita na poradách pražských revolucionářů, aktivní spojení s Kossuthem a přípravy na českou revoluci. V druhé části obžaloby byl Janeček charakterizován jako kladný anarchistický element, který pravděpodobně i vůdcovskou pozici v slovenském dobrovolnickém sboru využíval jen jako zástěrku pro revoluční činnost, s kterou začal již před rokem 1848 v Uhersku. Obžaloba stála na vratkých důkazech, nejvýznamnější obvinění o spojení s Kossuthem celkem ztroskotalo. Nerozlišovalo se vůbec to, na čem Janeček neměl ani účast a to, co souviselo s celkovou revoluční náladou v rodném kraji. Klasickým případem bylo např. vytlučení oken na bytě kočího J. Bureše v Chocni, kde Janeček vůbec nebyl.

Janeček nepřiznal nic, na co soud neměl důkazy. Jeho obhajobě na soudním pojednávání účinně pomohly i výpovědi jiných obviněných revolucionářů. Např. E. Arnold se vyjádřil, že politicky se na Janečka nespolehal, pokládal ho za vojáka a jeho síly za nepatrné. Bakunin zase vypovídal, že se už na nic nepamatuje.

Dne 22. října 1853 po více než pěti letech vězení byl Janeček, původně obviněný z velezrady a majetkových deliktů, výrokem vojenského soudu osvobozen.

Bernard Janeček po propuštění pracoval jako strojník ve mlýně v Opočně p. Orlickými horami a Skuhrově n. Bělou a jako úředník na více místech. Ve voném čase při besedách se sousedy a přáteli se často ve vzpomínkách vracel do revoluční minulosti na Slovensku, četl ve svazcích literárního almanachu Nitra.^{19/} Často a velmi rád besedoval se slovenskými dráteníky, kteří ho pravidelně

navštěvovali. Rakouské úřady se připravovaly Janečka internovat v některé méně vyspělé části monarchie. Aby se tomu vyhnul, rozhodl se emigrovat do Ameriky. Na cestě zahynul při ztroskotání lodi.^{20/}

Tak skončil muž, jehož pohnutý život byl věrným odrazem složité doby, ve které žil; po rychlém vzestupu přišel rychlý a tragický pád, stejně jako skončila revoluce v letech 1848-49.

Bernard Janeček jako vojenský velitel zanechal v slovenském povstání výraznou stopu a zapsal se tím nesmazatelně do jeho historie.

Současné úsudky o jeho činnosti v revoluci se v něčem shodují a v něčem odlišují. Byl to nesporně mimořádný zjev lidového agitátora. Ačkoliv nebyl profesionálním důstojníkem, jeho činnost v čele sboru dobrovolníků byla v překotném tempu událostí do jisté míry idealizovaná a často vydávána za revoluční typ Žišky. V současném prostředí se projevoval jako vůdce revolučních mas. Zatím co např. Hurban pomáhal slovenský lid intelektualizovat, Janeček byl často uskutečňovatelem rozličných politických akcí, kterými žil lid. V jeho prestiži se projevovaly i prvky uměle pěstované a to dokonce i ním samým. Např. jeho pojmenování - druhý Žižka. Zásahu na vzniku pojmu měli jeho čeští spolubojovníci, kteří ho takto charakterizovali v dopisech do Čech. Slovenským povstalcům, zejména evangelikům, a těch byla zřejmě většina, nebylo jméno Žižka neznámé, ale toto pojmenování více působilo v Čechách. Vliv na Slovensku byl menší, nezanechal tradici a toto jméno vymizelo ze živého lidového podání, nezanechalo ohlas v dalších generacích a jméno Žišky druhého zůstalo hluchým pojmem.

Janečkovi nelze upřít poctivou a upřímnou snahu pomoci slovenskému lidu. Velezradný proces měl snížit jeho úlohu na úroveň obyčejného dobrodruha, který se na Slovensku jen obohatil, ale v průběhu procesu se úspěšně a všestranně obhájil a v očích české a slovenské veřejnosti získal skvělou satisfakci. Na procese se ukázalo, že Janečkova vojenská činnost - i když trvala jen krátce - měla vcelku ušlechtilé črty a že hlavní Janečkův cíl - pomoci Slovákům k národní svobodě zůstal v jeho činnosti až do konce prioritní.

Janečkův politický radikalismus revoluční povahy se v mnoha případech projevil v podmínkách rychlého tempa bojů a znamenal velké úspěchy, i když mu někteří spolubojovníci vytýkali, že je málo taktický v jednání s lidmi a neschopný uzavírat kompromisy. Proto došlo k výměně na čele sboru a tento plebejský představitel dobrovolnického sboru ustoupil mužovi chladněji uvažujícímu - Jánovi Franciscimu.

Bernard Janeček, rodák z Borohrádku, patří k našim významným krajanům, který se projevil jako horoucí vlastenec, nadšený bojovník slovenského dobrovolnického sboru, žel zapomenutý představitel česko-slovenské vzájemnosti v polovině 19.století.

Poznámky

- 1/ V soudobých dokumentech o činnosti B.Janečka je jeho příjmení, resp. přezdívkou psané v češtině, slovenštině, srbochorvatštině, němčině a maďarštině nejednotně a tím nejrozmanitějším způsobem jako Janeček, Jeleček, Jelischek, Janicsek, Jiskra a Sláv.
- 2/ Město Budapešť vzniklo až v roce 1872 spojením měst Budína, Pešti a Óbudy.
- 3/ Štefan Marko Daxner (1822-1892), publicista, později právník, jeden z vedoucích představitelů slovenského národního hnutí a jeho ideolog, důstojník slovenských dobrovolnických oddílů v revoluci 1848-49.

- 4/ Jozef Miloslav Hurban (1817-1888), spisovatel, národní buditel, vydavatel a politik. Jako nejbližší Štúrův spolupracovník probojoval vítězství slovenštiny jako spisovného jazyka nad biblickou češtinou. Vedoucí osobnost v povstání v letech 1848-49, kde prosazoval radikálně národní a sociální požadavky. Po porážce revoluce představitel slovenské politiky orientované na Vídeň.
- 5/ Ludovít Štúr (1815-1856), básník, jazykovědec, filosof, historik, publicista, ideolog a vedoucí osobnost slovenského národního obrození. Kodifikátor spisovné slovenštiny, který se spolupracovníky zdůvodnil její potřebu, uzákonil v r. 1844 středo-slovenské nářečí jako spisovný jazyk, napsal jeho gramatiku a v r.1845 začal vydávat první slovenské politické noviny Slovenskje narodnje noviny a beletristickou přílohu Orol tatránski. Jako poslanec uherského sněmu se projevoval jako důsledný zastánce úplného zrušení poddanství. V r.1848 se těžiště jeho činnosti přesunulo ze sociální na národnostní otázky. V letech 1848-49 byl jedním z hlavních představitelů slovenského národního povstání. Neschopnost maďarské revoluce spravedlivě řešit národnostní otázku v Uhrách ho vedla k odporu proti maďarské revoluci. Po prvotním radikálním odmítnutí Rakouska, přiklonil se k jeho federalizaci a pod vlivem složitých okolností se postupně dostal na platformu spolupráce s vídeňskou vládou /tzv. austroslavizmus/ a na pozici otevřeného boje proti maďarské revoluci. Vítězná kontrarevoluce se ale zachovala k Štúrovi stejně jako k poraženým slovenským i maďarským revolucionářům. Byl postaven pod policejní dozor a poslední léta života se věnoval téměř výhradně literární a vědecké činnosti.
- 6/ Josef Václav Frič (1829-1891), významný český radikální demokratický politik, spisovatel a novinář, aktivně se zúčastnil revoluce a povstání na Slovensku v září 1848, při kterém byl vážně zraněn. Po porážce revoluce byl několik let vězněn a po propuštění žil v letech 1859-79 v cizině, kde vydával protirakouské časopisy, v kterých formuloval program boje za svobodný český stát, založený na myšlence národního sebeurčení.
- 7/ František Alexandr Zach (1807-1892), srbský generál českého původu, propagátor slovenské vzájemnosti, velitel slovenského dobrovolnického sboru v letech 1848-49. Už v r. 1830 se zapojil v Polsku do boje Poláků za národní svobodu a po porážce povstání žil střídavě v Čechách, Srbsku a Francii. Na Slovanském sjezdu v červnu 1848 ho Štúr získal pro výpravu dobrovolníků. Po porážce revoluce působil v Srbsku, kde založil a řídil vojenskou akademii. V r.1875 byl povýšen na generála. V letech 1877-78 se zúčastnil srbsko-turecké války. Po penzionování v r. 1883 se vrátil na rodnou Moravu.
- 8/ Alfréd Windischgrätz (1787-1862), rakouský polní maršál, představitel reakčních a konzervativních kruhů. Od r.1840 vojenský velitel Čech. Po povstání v Praze na jaře 1848 a revolučním hnutím ve Vídni v říjnu 1848, která krvavě potlačil, byl jmenován za vrchního velitele rakouských vojsk, kromě jednotek dislokovaných v Itálii. V prosinci 1848 ho císař František Josef I. pověřil úlohou potlačit maďarskou revoluci a dne 5.ledna 1849 obsadil Pešť. Ve dnech 26.-27.ledna 1849 sice zvítězil nad maďarským vojskem u Kápolny, ale po serii neúspěchů ho 12.aprila 1849 odvolali z funkce. Jako hlavní velitel dal souhlas k vytvoření slovenského dobrovolnického sboru. Vcelku ale prováděl protislovanskou politiku a odmítl i slovenské požadavky na ústavně-právní uspořádání vztahů mezi Slováky a Maďary.
- 9/ Michal Miloslav Hodža (1811-1870), účastník slovenského povstání, básník a evangelický kněz, přední představitel a ideolog slovenského národního hnutí. V r.1844 spoluzakladatel a předseda prvního slovenského celonárodního kulturně-politického spolku Tatrin.
- 10/ Bedřich Bloudek (1815-1875), bývalý důstojník hohenzollernsko-lichtenšteinského miniaturního knížecího vojska ve Vaduze. Účastník barikádových bojů při povstání v červnu 1848 v Praze. Vojenský velitel slovenského dobrovolnického sboru. Po porážce revoluce vstoupil do rakouské armády, kde dosáhl hodnost podplukovníka.

- 11/ Josif Jelačić (1801-1859), chorvatský konzervativní politik, od r.1848 chorvato-dalmatsko-slavonský bán. Představitel snah Chorvatů o vytvoření autonomní vlády v rámci Uher a o spojení Jihoslovánů v habsburském soustátí pod vedením Chorvatska připojením Dalmacie, Vojvodiny a území Slovinců. Koncem června 1848 dostal plné moci od chorvatského sněmu k boji s Maďary, kteří autonomii Chorvatska odmítli. Císař jmenoval Jelačiče zplnomocněným habsburským komisařem v Uhrách, ale Maďari vytlačili jeho vojsko z Uher. V r.1849 se podílel s rakouskou a ruskou armádou na potlačení maďarské revoluce.
- 12/ Baltazár Šimunič (1785-1861), rakouský podmaršál, vojenský velitel části císařské armády, která v říjnu 1848 pronikla přes Jablunkovský průsmyk na západní Slovensko a 1.listopadu obsadila Trnavu. Jako velitel levého křídla hlavních vojenských sil A.Windischgrätze se zúčastnil obléhání pevností Leopoldov a Komárno a operoval na levém břehu Dunaje. Po ofenzivě maďarských vojsk na jaře 1849 utrpěl porážku a byl zbaven velení. Protože měl odpor k lidovému vojsku, byl konzervativního a dynastického smýšlení, s odporem k převratným tendencím a byl nejen proti Kossuthovi, ale i proti slovenským snahám. Jeho kdysi slovanské cítění bylo už dávno sevřené do pevného krunýře vysokého rakouského důstojníka, proto byl i proti Slovanům. Od začátku zaujímal záporný postoj k samostatnému dobrovolnickému sboru a zejména k jeho veliteli B.Janečkovi.
- 13/ Anton Jan Čípek, byl Janečkův krajan, neboť jeho otec byl řezníkem v Rychnově n.Kn. V některých dokumentech se uvádí jako Čejbek, Čejpek, Čějpek a Čzejpek.
- 14/ Ján Francisci, pseudonym Janko Rimavský (1882-1905), představitel slovenského národního hnutí, politik, redaktor, publicista, spisvatel a překladatel, aktivní účastník revoluce v hodnosti kapitána. Za organizování ozbrojeného odporu proti peštské vládě ho 3.listopadu 1848 odsoudili na trest smrti, ale rozsudek byl změněn na třetileté vězení. V lednu 1849 byl z vězení v Pešti osvobozen císařským vojskem a do listopadu 1849 byl velitelem slovenských dobrovolnických jednotek. Po porážce revoluce se několik desetiletí všestranně exponoval za slovenské národní požadavky.
- 15/ Emanuel Arnold (1800-1896), český novinář, jeden z vůdců radikálních demokratů, aktivní účastník revoluce, v letech 1848-49 vydával Občanské noviny, které patřily k nejradikálnějším časopisům. V r.1849 byl zatčen a po odsouzení na trest smrti byl do r.1857 vězněn. V letech 1858-67 mu byl přikázán nucený pobyt v Korutanech.
- 16/ Michail Alexandrovič Bakunin (1814-1876), ruský revolucionář, ideolog anarchizmu. Od r.1840 žil v emigraci. Hrál významnou úlohu v revolučním hnutí v letech 1848-49. Vyzýval k boji proti carizmu, usiloval se o rozbití habsburské monarchie a vytvoření federace slovanských národů. Zúčastnil se aktivně revoluce v Paříži, Slovanského sjezdu i červnového povstání v Praze i bojů v Drážďanech. V r.1851 byl uvězněn, dvakrát odsouzen k smrti německým a rakouským soudem, potom vydán carské vládě, v r. 1857 vypovězen do vyhnanství na Sibiř, odkud se mu v r. 1861 podařilo uprchnout. Po útěku působil v západní Evropě. Při vzniku Mezinárodního dělnického sdružení (Internacionála 1864-1876) se stal jejím členem, ale v r. 1872 byl z ní pro frakční činnost vyloučen.
- 17/ Lajoss Kossuth (1802-1894) maďarský politik, státník a publicista. Vystudoval právo a pracoval jako advokát. Od 30.let 19.století stoupenec šlechtické opozice. Začal bojovat za nezávislost Maďarska a za revoluční činnost byl vězněn. Jeden z vůdců revoluce 1848-49. Bylo jeho zásluhou, že uherský sněm prohlásil v Debrecíně habsburskou dynastii za zbavenou trůnu, Uhersko za republiku a Kossutha za diktátora. Po porážce revoluce emigroval a zbytek života strávil v cizině většinou v Itálii. Několik desetiletí organizoval protihabsburský odboj v snaze o získání nezávislosti Uherska a vypracoval několik návrhů na uspořádání státoprávních poměrů v střední Evropě, v kterých částečně revidoval svoje starší postoje v národnostní otázce, ale Slováky ze svých federalizačních plánů vynechal, neboť je nepovažoval za národ.

- 18/ Henryk Lewartowski (1815-1875), rakouský důstojník polského původu. Už v r. 1848 spolupracoval při organizování vojenské výpravy slovenských dobrovolníků. V létě 1849 v hodnosti majora byl velitelem sboru, který od 11.srpna 1849 operoval na území středního a částečně i východního Slovenska. Jeho zástupci byli J. Francisci a Š. M. Daxner. V tomto sboru bylo již jen málo českých dobrovolníků. Po porážce revoluce a rozpuštění sboru byl aktivován jako důstojník rakouské armády.
- 19/ Almanach vydávaný od r.1842 J.M.Hurbanem. První ročník vyšel v Bratislavě s podtitulem Dar dcerám a synům Slovenska, Moravy, Čech a Slezska. Druhý ročník je první knihou tištěnou v štúrovské slovenštině. Nitra vycházela s přestávkami do roku 1876.
- 20/ Zpravu otiskla Národní politika č.166 z roku 1887.

Literatura

- 1/ BOKES, F.: Dejiny Slovenska a Slovákov od najstarších čias až po prítomnosť (Slovenská vlastiveda IV.). Bratislava 1946.
- 2/ BOKES, F.: Dokumenty k slovenskému národnému hnutiu v rokoch 1848-1914. 1. Bratislava 1962.
- 3/ ČESKOSLOVENSKÁ VLASTIVĚDA. Díl II. Dějiny, svazek 2. Praha 1969.
- 4/ DEJINY SLOVENSKA III. (od r.1848 do konca 19.st.). Bratislava 1992.
- 5/ GOLÁŇ, K.: Bernard Janeček, zvaný Žižka II., vojenský vodca slovenského povstania r.1848-49. Slovenské pohľady, r.44 /1928/, č.9-10, s.642-670.
- 6/ GOLÁŇ, K.: Štúrovské pokolenie.Výber z diela. Bratislava 1964.
- 7/ HOSÁK, L.: Nové československé dějiny. Praha 1947.
- 8/ HUSA, V.KROPILÁK, M.: Československé dějiny. Praha 1967.
- 9/ RAPANT, D.: Slovenské povstanie roku 1848-1849. I-V. Turčiansky svätý Martin, Bratislava. 1937-1963.
- 10/ SLOVENSKÁ JAR. Slovenské povstanie 1848-1849. Bratislava 1971.
- 11/ ŽÁČEK,V.: František A.Zach. Praha 1977.

Adresa autora: Jaroslav Červinka, Hagarova 13, 831 51 Bratislava.